

**YLIOPPILASTUTKINTOLAUTAKUNNAN
TOIMINTAKERTOMUS
2005**

Sisällysluettelo

<u>1. Puheenjohtajan katsaus</u>	<u>2</u>
<u>2. Tuloksellisuuden kuvaus</u>	<u>4</u>
2.1 Ylioppilastutkintolautakunnan toiminnan vaikuttavuus	5
2.2 Ylioppilastutkintolautakunnan toiminnan tuloksellisuus	6
2.2.1 Yleistä	6
2.2.2 Tutkinnon toimeenpano	6
2.2.3 Ylioppilastutkinnon kehittäminen	8
2.2.3.1 Kehittämishankkeet	8
2.2.3.2 Koulutustoiminta	9
2.2.3.3 Kansainvälinen toiminta	10
2.2.4 Kustannusvastaavuuslaskelmat	11
2.2.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen	13
2.3 Tulosanalyysi ja päätelmät	15
<u>3. Talousarvion toteutumisen analyysi</u>	<u>16</u>
<u>4. Sisäisen valvonnan arviointi</u>	<u>18</u>
<u>5. Allekirjoitukset</u>	<u>19</u>

LIITE 1.

1. Puheenjohtajan katsaus

Ylioppilastutkinto on koulutusjärjestelmämme keskeinen elementti. Se on itse asiassa ainoa kaikki lukiot kattava valtakunnallinen lukiokoulutuksen arviointiväline. Lukiolain mukaan tutkinnolla on voitava selvittää, onko oppilailla opetussuunnitelmien mukaiset tiedot ja taidot sekä lukio-opetuksen tavoitteiden mukainen riittävä kypsyys. Lisäksi ylioppilastutkinto antaa yleisen korkeakoulukelpoisuuden. Tämä merkitsee käytännössä myös sitä, että tutkinnon tuloksia on voitava käyttää valintaperusteena pyrittäessä jatko-opintoihin.

Ylioppilastutkinnon johtamisesta, järjestämisestä ja toimeenpanosta vastaa ylioppilastutkintolautakunta, jonka opetusministeriö nimittää kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Tutkinnon teknisestä toteutuksesta vastaa lautakunnan kanslia. Tutkinnon merkittävyyteen nähden on erikoista, että lautakunnan jäsenyys on sivutoimi. Järjestelmä on toistaiseksi toiminut hyvin, koska jäsenet ovat lähes poikkeuksetta sisäistäneet luottamustehtävänsä tärkeyden. Riskinä on, että jos jäsenen päävirka käy aiempaa kuormittavammaksi, muutos saattaa heijastua hyvinkin voimakkaasti hänen lautakuntatyönsä tuottavuuteen.

Viime vuosina on päätetty useista tärkeistä ylioppilastutkinnon ja sen toimeenpanon uudistuksista, jotka parantavat merkittävästi ylioppilastutkinnon kykyä sen lakisääteisen tehtävän täyttämiseen ja tehostavat toimintaa. Uudistukset toteutetaan vuosina 2005–2007, mutta ne työllistävät ylioppilastutkintolautakuntaa myös aikavälin ulkopuolella.

Ylioppilastutkinnon rakenteen uudistus tuli voimaan kertomusvuoden alussa. Uudistus lisää ylioppilastutkinnon toimivuutta valinnaisuuteen perustuvan lukion päättötutkintona säilyttäen silti tutkinnolle riittävän yhtenäisen perustan. Vuonna 2005 ylioppilaksi tultiin suorittamalla äidinkielen koe sekä kolme koetta joukosta toisen kotimaisen kielen koe, yksi vieraan kielen koe, matematiikan koe ja reaalikoe. Lisäksi kokelas sai entiseen tapaan suorittaa yhden tai useamman kokeen ylimääräisenä. Vuodesta 2006 alkaen korvautuu reaalikoe reaaliaineiden kokeilla, joista yhden suorittaminen riittää.

Rakennemuutoksen myötä tutkinnon kokeet tulivat keskenään tasa-arvoisiksi äidinkielen ymmärrettävää erityisasemaa lukuun ottamatta. Tämä tasa-arvoisuus vähentää tutkinnon kielipainotteisuutta ja antaa opiskelijoille paremman mahdollisuuden osoittaa myös muuta kuin kielellistä osaamista.

Uudistusta edeltäneen kymmenvuotisen kokeilun perusteella voidaan olettaa, että lähivuosina toisen kotimaisen kielen kokeen suosio laskee jonkin verran ja matematiikan kokeen suosio nousee. Tutkinnon ajallisesti hajautetun luonteen vuoksi ei uudistuksen todellisesta vaikutuksesta koevalintoihin ole kuitenkaan vielä luotettavaa tietoa.

Vuonna 2005 on ylioppilastutkinnon normipohja nostettu lain tasolle siten kuin perustuslaki edellyttää. Uusi laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä sisältää vanhan ylioppilastutkintoasetuksen oleelliset osat loppujen jäädessä uuteen ylioppilastutkintoasetukseen. Jälkimmäisessä todetaan ensi kertaa eksplisiittisesti lautakunnan kanslian olemassaolo. Olennainen muutos entiseen on, että vuoden 2006 alusta lähtien ylioppilastutkintolautakunnan päätöksistä voi valittaa Helsingin hallinto-oikeuteen. Poikkeuksena on suoritusten arvostelu, josta ei voi valittaa. Arvostelun oikaisukeinona säilyy tarkistusarvostelu. Normipohjan muuttumisen myötä lautakunnan kaikki määräykset joudutaan tarkistamaan.

Kertomusvuonna saavutettiin valmius järjestää reaaliaineiden kokeet keväällä 2006. Nämä kokeet tulevat parantamaan tutkinnon toimivuutta sekä lukion päättötutkintona että jatko-opintojen valintamenettelyn osana. Kokeiden vaikutuksista lautakunnan toimintaan ja talouteen on vaikea sanoa vielä mitään täsmällistä, koska ennusteiden vaihteluväli on useiden avoimien parametrien vuoksi epätavallisen suuri.

Kertomusvuonna päätettiin pitkän matematiikan kokeen uudistuksesta. Uudistus parantaa kokeen erottelukykyä erityisesti hyvien arvosanojen kohdalla. Uudistus tulee voimaan keväällä 2007.

Vuonna 2003 käynnistetty ylioppilastutkintolautakunnan tietojärjestelmän uudistusprojekti valmistui aikataulun mukaisesti vuoden 2005 lopulla. Uudistustyön on rahoittanut pääasiassa opetusministeriö. Uusi tietojärjestelmä nostaa osaltaan lautakunnan tuloksellisuutta ja tuottavuutta. Uusia piirteitä ovat muun muassa reaaliaikainen tiedonsiirto ylioppilastutkintorekisteristä yliopistojen ja korkeakoulujen valintarekisteriin sekä sähköinen tiedonsiirto lautakunnan ja lukioiden välillä. Loppuvuonna lukioilla oli ensi kerran mahdollisuus lähettää tutkinnon ilmoittautumistiedot sähköisesti ylioppilastutkintolautakuntaan.

Ylioppilastutkintorekisteri sisältää runsaasti koulutuspoliittisesti merkittävää tietoa. Uusi tietojärjestelmä antaa mahdollisuuden hyödyntää sitä huomattavasti aiempaa enemmän. Pilottihankkeena tehtiin kertomusvuonna lautakunnan ensimmäinen tilastojulkaisu, jota oli valmisteltu yhteistyössä opetusministeriön kanssa. Vastaisuudessa tilastojulkaisu aiotaan tuottaa joka vuosi.

Vuonna 2003 alkanut ylioppilaskokelaiden määrän väheneminen jatkui edelleen vuonna 2005. Koesuoritusten lukumäärä väheni samaa tahtia. Vähenemistä ei enää voi pitää satunnaisena ilmiönä. Se vaikeuttaa lautakunnan kiinteiden menojen rahoitusta ja pakottaa nostamaan kokelas- ja koekohtaisia maksuja, lautakunnan ainoita tulonlähteitä. On mahdollista, että uudet reaaliaineiden kokeet muuttavat jonkin verran tilannetta.

Lautakunnan kanslia siirtyi uuteen palkkausjärjestelmään keväällä 2005. Neuvottelut asiasta sujivat hyvässä yhteisymmärryksessä työmarkkinajärjestöjen kanssa.

Mittavan kehitystyön ohella lautakunta suoritti hyvin perustehtävänsä järjestämällä kevään ja syksyn tutkintokerrat moitteettomasti. Lautakunnan jäseniä on jälleen syytä kiittää heidän suuriarvoisesta työstään Suomen nuorison hyväksi. Yhtä suuri kiitos on annettava lautakunnan kanslialle, joka tänäkin vuonna on hoitanut tutkinnon toimeenpanon siltä odotetulla erinomaisella huolellisuudella ja täsmällisyydellä.

Ylioppilastutkintolautakunnan vuoden 2005 toimintaa voidaan pitää onnistuneena. Asetetut tavoitteet on saavutettu ja tehdyillä uudistuksilla on parannettu lautakunnan tuloksellisuutta sekä ylioppilastutkinnon toimivuutta sen lakisääteisen tehtävän täyttämisessä. Tältä pohjalta voi katsoa luottavaisena tulevaisuuteen.

Suomalaisen kulttuurin päivänä 2006

Aatos Lahtinen

2. Tuloksellisuuden kuvaus

Lukiolain (629/1998) 18 §:n mukaan lukiokoulutuksen päätteeksi pannaan toimeen ylioppilastutkinto, jonka avulla selvitetään, ovatko opiskelijat omaksuneet lukion opetussuunnitelman mukaiset tiedot ja taidot sekä saavuttaneet lukiokoulutuksen tavoitteiden mukaisen riittävän kypsyys. Lukiolain 18 a §:ssä (766/2004) säädetään muun henkilön kuin lukion opiskelijan oikeudesta osallistua ylioppilastutkintoon ja 18 b §:ssä ylioppilastutkintolautakunnan oikeuksista ja velvollisuuksista. Ylioppilastutkinto järjestetään kahdesti vuodessa, keväällä ja syksyllä.

Opetusministeriö nimeää kolmeksi vuodeksi kerrallaan ylioppilastutkintolautakunnan, joka vastaa ylioppilastutkinnon johtamisesta, järjestämisestä ja toimeenpanosta¹. Ylioppilastutkintolautakunta kehittää ylioppilastutkintoa yhteistyössä Opetushallituksen kanssa. Ylioppilastutkintolautakunnalla on kanslia, joka hoitaa tutkinnon toimeenpanoa ja lautakunnan hallintoa. Ylioppilastutkinnon järjestämisestä säädetään lailla (672/2005). Valtioneuvoston asetuksella (915/2005) annetaan tarkempia säännöksiä tutkinnon toimeenpanosta. Tutkinnon suorittaminen tuottaa yleisen jatko-opintokelpoisuuden korkeakouluihin.

Opetusministeriön ja ylioppilastutkintolautakunnan vuoden 2005 tulossopimus perustui valtion talousarvioesitykseen vuodelle 2005, lukioita ja ylioppilastutkintoa koskeviin säädöksiin sekä opetusministeriön antamiin ylioppilastutkintolautakuntaa koskeviin päätöksiin. Keskeiset tavoitteet vuodelle 2005 olivat ylioppilastutkinnon toimeenpano sekä siihen liittyvät kehittämistoimet.

Luku alkaa ylioppilastutkintolautakunnan toiminnan vaikuttavuuden tarkastelulla. Seuraavaksi käydään läpi, kuinka tulossopimuksen mukaiset keskeiset tavoitteet, ylioppilastutkinnon toimeenpano ja tutkintoon liittyvät kehittämistoimet toteutuivat. Tämän jälkeen esitetään kustannusvastaavuuslaskelmat ja käydään läpi henkisten voimavarojen kehittämisen ja hallinnan tunnuslukuja. Lopuksi analysoidaan vuoden tavoitteiden toteutumista kokonaisuutena.

---

¹ Lautakunnan jäsenet on lueteltu liitteessä 1. Samassa liitteessä on myös eritelty lautakunnan pitämät kokoukset, sekä sen kertomusvuonna tekemät päätökset ja antamat lausunnot.

2.1 Ylioppilastutkintolautakunnan toiminnan vaikuttavuus

Ylioppilastutkinto on Suomen koulutusjärjestelmän keskeinen elementti. Tutkinto antaa suorittajalleen yleisen korkeakoulukelpoisuuden. Lisäksi se on lukiokoulutuksen jatkuva ja keskeinen arviointiväline.

Opetusministeriö nimittää ylioppilastutkintolautakunnan yliopistojen, muiden korkeakoulujen ja Opetushallituksen esityksestä kolmeksi vuodeksi kerrallaan. Lautakunnan jäsenten tulee olla ylioppilastutkintoaineita ja opetustointia hyvin tuntevia henkilöitä.

Tutkinnon kehittämishankkeisiin osallistuvat lautakunnan jäsenet ja apujäsenet, ja niihin voi osallistua myös muita ulkopuolisia asiantuntijoita. Lautakunnan yhteistyötahoja ovat muun muassa opetusministeriö, Opetushallitus, Suomen Yliopistojen Rehtorien Neuvosto, Opetusalan ammattijärjestö OAJ, Suomen Rehtorit ry, eri aineiden opettajaliitot ja Suomen Lukiolaisten Liitto. Lautakunnan jäsenet ja virkamiehet myös antavat ylioppilastutkintoon liittyvää koulutusta. Lautakunnan toiminta eri yhteistyötahojen kanssa lisää ylioppilastutkintolautakunnan vaikuttavuutta suomalaisessa koulutuspolitiikassa.

Ylioppilastutkinto herättää runsaasti julkista mielenkiintoa. Kiinnostus tutkintoa kohtaan on suurimmillaan ylioppilastutkinnon kokeiden aikana ja tutkintotulosten valmistuttua. Lautakunnan tiedottamisesta vastaavat lautakunnan puheenjohtaja ja pääsihteeri. Lisäksi lautakunta toimittaa erilaisia tiedotteita tiedotusvälineiden julkaistavaksi. Nämä tiedotteet sisältävät tietoja muun muassa tutkintoon ilmoittautuneiden kokelaiden ja valmistuneiden ylioppilaiden määristä. Ylioppilastutkintolautakunnan tiedotustoimintaa laajennettiin vuonna 2005 julkaisemalla lautakunnan ensimmäinen tilastojulkaisu.

Ylioppilastutkinnon rakenne uudistui keväällä 2005. Uudistus lisäsi kokelaiden valinnanvapautta. Kokelaat voivat nyt omilla valinnoillaan vaikuttaa jatko-opintoihinsa. Toisaalta myös yliopistot ja korkeakoulut voivat opiskelijavalinnoissaan entistä tehokkaammin käyttää hyväksi kokelaiden tutkintotuloksia. Tutkintorakenteen uudistamista edelsi pitkä kokeiluvaihe ja rakenteen uudistus herätti poikkeuksellisen paljon mielenkiintoa julkisuudessa. Tutkinnon saamaa suurta julkisuutta voidaan pitää merkinä siitä, että tutkinto koetaan merkittäväksi asiaksi suomalaisessa yhteiskunnassa.

Koulutuksen merkitystä Suomelle ja Suomen kehitykselle voidaan tuskin yliarvioida. Ylioppilastutkintolautakunnan toiminnan vaikuttavuus perustuu ylioppilastutkinnon merkittävään asemaan suomalaisessa koulutusjärjestelmässä.

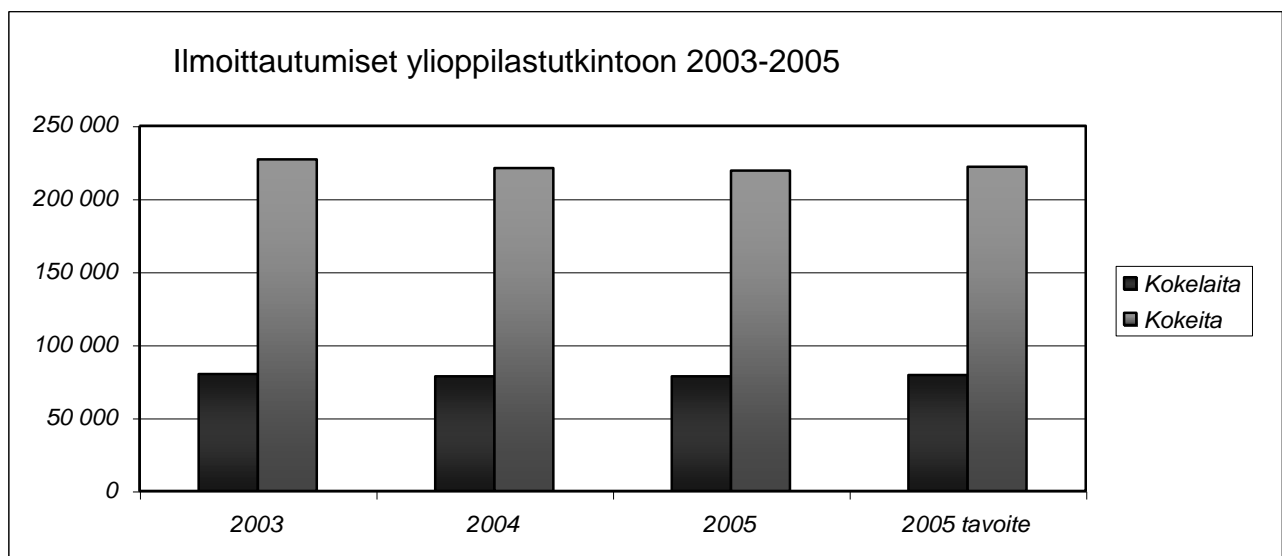
2.2 Ylioppilastutkintolautakunnan toiminnan tuloksellisuus

2.2.1 Yleistä

Tulosopimuksen mukaisesti ylioppilastutkintolautakunnan keskeiset tavoitteet vuodelle 2005 olivat ylioppilastutkinnon toimeenpano sekä siihen liittyvät kehittämistoimet. Molemmat tavoitteet toteutuivat suunnitelmien mukaisesti. Lautakunta ei voi vaikuttaa tutkintoon osallistuvien kokelaiden määrään tai siihen, kuinka moneen kokeeseen he ilmoittautuvat. Kokelas- tai koekohtaisten ilmoittautumisten lukumäärälle asetetut tavoitteet ovat vain ennusteita. Ilmoittautumisten määrä vaikuttaa hyvin pitkälle lautakunnan työmäärään sekä tuloihin, joista noin 99 prosenttia muodostuu kokelaiden maksamista perusmaksuista ja koekohtaisista maksuista. Ylioppilastutkintolautakunnan toimintaa ei ole tuotteistettu, eikä lautakunnan jäsenistö ole työajanseurannan piirissä. Nämä tekijät vaikeuttavat toiminnan tehokkuuden mittaamista.

2.2.2 Tutkinnon toimeenpano

Ylioppilastutkintoa suorittamaan ilmoittautui vuonna 2005 kaikkiaan 78 546 eri henkilöä. Tähän lukuun sisältyvät tutkintoa yhdellä kertaa ja hajauttamalla suorittavat ylioppilaskokelaat sekä myös hyväksytyt ja hylätyt kokeen uusijat ja tutkinnon täydentäjät. Ilmoittautuneita oli 122 (0,16 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Koekohtaisia ilmoittautumisia oli 219 259, mikä on 1 707 (0,77 %) edellistä vuotta vähemmän.

Edellisenä vuonna valittu 39-jäseninen ylioppilastutkintolautakunta jatkoi entisessä koostumuksessaan. Lautakunnalla on myös apujäseniä, jotka toimivat lähinnä koesuoritusten arvostelijoina eli sensoreina. Osa heistä osallistuu myös tehtävien laadintaan. Vuonna 2005 arvostelutyöhön osallistuneita apujäseniä oli 327. Sekä lautakunnan jäsenet että sen apujäsenet hoitavat tehtäviään sivutoimisinä oman päätoimensa ohella, joten heidän osaltaan ei ole mahdollista suorittaa työajanseurantaa. Tutkinnon käytännön toimeenpanosta vastaavan kanslian henkilöstön määrä pysyi ennallaan 22 virkamiehessä. Tämän lisäksi kansliassa työskentelee kiireisimpinä aikoina tuntipalkkaisia työntekijöitä, joiden yhteenlaskettu työpanos on yhden henkilötyövuoden luokkaa.

Ylioppilastutkintolautakunta laati vuoden 2005 kevään ja syksyn tutkintoja varten yhteensä 62 koetta. Uusina kokeina tulivat mukaan espanjan kielen pitkän oppimäärän koe ja koltansaamen lyhyen oppimäärän koe. Viimeiset kielten erivapauskokeet järjestettiin vuoden 2004 keväällä; osallistujamäärät olivat erittäin pieniä. Lautakunnan tuottamien kokeiden määrät nousevat vuonna 2006 noin kahdellakymmenellä, kun vanhamuotoisesta reaalikokeesta siirrytään yksittäisten reaaliaineiden kokeisiin.

Ylioppilastutkintolautakunnan tuottamat kokeet 2003–2006				
	2003	2004	2005	2006*
Äidinkielen koe	14	12	12	12
Suomi tai ruotsi toisena kielenä -koe	4	4	4	4
Reaalikoe	2	2	2	22
Matematiikan koe	4	4	4	4
Toisen kotimaisen kielen koe	8	8	8	8
Vieraiden kielten kokeet	29	29	32	32
Kielten erivapauskokeet**	12	3		
Yhteensä	<u>73</u>	<u>62</u>	<u>62</u>	<u>82</u>

* Arvio

**Viimeiset kielten erivapauskokeet järjestettiin kevään 2004 tutkinnossa

Lautakunnan sensorit arvostelivat vuonna 2005 yhteensä 528 971 koesuoritusta. Arvosteltavia suorituksia oli 9 712 (1,87 %) enemmän kuin edellisenä vuonna. Kasvua oli lähinnä arvosteltavien reaalikokeen tehtävissä; näitä oli 27 364 (9,1%) edellistä vuotta enemmän. Kasvu liittyy reaalikokeen rakenteen muuttumiseen vuoden 2006 alusta.

Ylioppilastutkintolautakunnan arvostelemat koesuoritukset 2003–2005			
	2003	2004	2005
Äidinkielen koesuorituksia	64 907	61 394	58 968
Suomi tai ruotsi toisena kielenä -kokeen suorituksia	513	583	652
Reaalikokeen vastauksia	310 219	301 837	329 201
Matematiikan koesuorituksia	35 546	34 368	34 254
Toisen kotimaisen kielen koesuorituksia	51 040	44 957	34 756
Vieraiden kielten koesuorituksia	72 984	76 120	71 140
Yhteensä	<u>535 209</u>	<u>519 259</u>	<u>528 971</u>

2.2.3 Ylioppilastutkinon kehittäminen

2.2.3.1 Kehittämishankkeet

Ylioppilastutkinon rakenne muuttui entistä valinnaisemmaksi kevään 2005 tutkinnosta alkaen. Muutos perustui 13.8.2004 vahvistettuun lakiin lukiolain muuttamisesta (766/2004). Sen nojalla kokelaan tutkintoon kuuluu edelleen vähintään neljä koetta, joista kuitenkin vain äidinkielen koe on kaikille pakollinen. Kolme muuta tutkintonsa pakollista koetta kokelas valitsee seuraavien neljän kokeen joukosta: toisen kotimaisen kielen koe, vieraan kielen koe, matematiikan koe ja reaaliaineissa järjestettävä koe. Kokelas voi lisäksi sisällyttää tutkintoonsa yhden tai useamman ylimääräisen kokeen.

Laki ylioppilastutkinon järjestämisestä (672/2005) vahvistettiin 26.8.2005. Samana päivänä vahvistettiin myös laki lukiolain 18 §:n muuttamisesta (673/2005). Lait tulivat voimaan 1.1.2006. Laki ylioppilastutkinon järjestämisestä annettiin ylioppilastutkintoa koskevan lainsäädännön saattamiseksi perustuslain mukaiseksi. Uudella lailla säädetään tutkinon järjestämisestä ja tutkintoon osallistuvan oikeusaseman ja oikeusturvan kannalta keskeisistä seikoista, kuten muutoksenhausta ylioppilastutkintolautakunnan päätökseen. Uusi laki ei aiheuta merkittäviä muutoksia tutkinon suorittamisessa noudatettuihin käytäntöihin.

Koska suuri osa ylioppilastutkintoasetuksen sisällöstä siirtyi lakiin ylioppilastutkinon järjestämisestä, oli asetus ylioppilastutkinnosta tarpeen uusina. Valtioneuvoston asetus ylioppilastutkinnosta (915/2005) vahvistettiin 17.11.2005. Asetus tuli voimaan 1.1.2006.

Lautakunta uusi kertomusvuoden loppuun mennessä tutkintoa koskevat yleiset määräykset ja ohjeet sekä osan muista määräyksistä ja ohjeista vastaamaan uutta lakia ja asetusta. Lautakunta laati myös kokonaan uuden määräyksen, joka koskee sairaita ja vammaisia kokelaita sekä kokelaiden puoltolauseita. Siihen kirjattiin lautakunnan näiden asioiden käsittelyssä noudattama käytäntö.

Lautakunta lähetti huhtikuussa lukioihin terveystiedon mallikokeen arvosteluohjeineen. Muiden reaaliaineiden mallikokeet lähetettiin jo edellisenä syksynä. Tutkinnossa siirrytään erillisten reaaliaineiden kokeisiin keväällä 2006. Terveystiedon koe järjestetään kuitenkin ensimmäisen kerran vasta keväällä 2007.

Äidinkielen jaos ja kokeen kehittämisryhmä laativat mallit uudesta tekstitaidon kokeesta ja essee-kokeesta, hyvän vastauksen ainekset tekstitaidon mallikoetehtäviin sekä kyselyn äidinkielen opettajille. Uusimuotoinen äidinkielen koe otetaan käyttöön keväällä 2007.

Lautakunta päätti muuttaa pitkän matematiikan kokeen rakennetta kevään 2007 tutkinnosta alkaen. Muutoksen tarkoituksena on parantaa pitkän matematiikan kokeen mahdollisuuksia mitata opiskelijoiden matemaattisia tietoja ja taitoja sekä kypsyyttä. Kokeessa on kevästä 2007 alkaen kaksi muuta vaativampaa tehtävää, joiden suorittaminen edellyttää tavallisia tehtäviä laajempaa tai syvällisempää käsittelyä.

Lautakunnan vuonna 2003 asettama kielikokeiden kehittämistyöryhmä jatkoi keskustelua siitä, miten lukion uudet opetussuunnitelman perusteet eri kielissä otetaan huomioon ylioppilastutkinon kielikokeissa erityisesti eurooppalaisen vertailtavuuden kannalta. Työryhmä keskusteli myös nykymuotoisen ylioppilastutkinon kielikokeisiin liittyvistä käytännön kehittämismahdollisuuksista. Vuonna 2005 suomen, saksan, ranskan, venäjän ja espanjan jaokset toteuttivat eurooppalaisen viite-

kehityksen taitotasoajattelun soveltamista koskevan tutkimuksen. Työryhmä totesi, että tutkimus tulisi suorittaa useammilta tutkintokerroilta kaikissa kielissä. Työryhmän jäsenet ovat ylioppilastutkintolautakunnan jäseniä sekä asiantuntijoita opetusministeriöstä, Opetushallituksesta, Helsingin yliopiston soveltavan kasvatustieteen laitoksesta, Suomen kieltenopettajien liitosta ja ylioppilastutkintolautakunnasta.

Opetusministeriö on asettanut vuonna 2005 työryhmän selvittämään mahdollisuuksia järjestää lukio-opetuksessa saavutettavan suullisen kielitaidon arviointi. Työryhmän on määrä saada ehdotuksensa valmiiksi kesäkuun 2006 loppuun mennessä.

Ylioppilastutkinnon tietojärjestelmän kehittämisprojektin työ jatkui vuoden 2005 kesään asti, jolloin päästiin tekemään hyväksymistestauksia. Hyväksymisasiakirja allekirjoitettiin syksyllä, ja järjestelmä otettiin käyttöön joulukuussa aikataulun mukaisesti. Tietojärjestelmää käyttöön otettaessa hyödynnettiin yhteyksiä lukioihin. Ylioppilastutkinto järjestetään uuden tietojärjestelmän avulla keväen 2006 tutkinnossa. Yli puolet lukioista toimitti ilmoittautumistiedot sähköisesti järjestelmään.

Myös tutkinnon jälkiseuranta kehitettiin edelleen. Uusimuotoisten jälkitutkimusten määrittely- ja suunnittelutyö saatiin valmiiksi ja lopullisten tutkimustulosten luonti aloitettiin. Uusia tutkimuksia päästään hyödyntämään keväen 2006 tutkintotulosten analysoinnissa.

Lautakunta tuotti vuonna 2005 ylioppilastutkintoa käsittelevän tilastojulkaisun, johon on koottu pääosin ylioppilastutkintorekisterin tietojen pohjalta laadittuja tilastoja sekä tilastoaineistoa koulutuksen arvioinnin, koulutuksen tuottavuuden mittaamisen ja koulutuksen kehittämisen tueksi. Julkaisu sisältää tilastotietoja muun muassa ylioppilastutkintoon ilmoittautuneista ja heidän menestyksestään tutkinnossa sekä ylioppilastutkintolautakunnan jäsenistöstä. Julkaisun valmistelusta vastaa lautakunnan aktuaari, ja sitä on tarkoitus kehittää vuosi vuodelta.

Ylioppilastutkintolautakunnan puheenjohtaja ja pääsihteeri ovat olleet asiantuntijoina lisäksi muun muassa seuraavissa ylioppilastutkintoon liittyvissä kehittämishankkeissa:

Puheenjohtaja Aatos Lahtinen on ollut eduskunnan sivistysvaliokunnan asiantuntijana ylioppilastutkintoon liittyvissä asioissa.

Pääsihteeri Anneli Roman on ollut jäsenenä opetusministeriön asettamissa yliopistojen yhteishakutyöryhmässä ja lukiokoulutuksessa saavutettavan suullisen kielitaidon arvioinnin työryhmässä. Hän on ollut jäsenenä myös opetusministeriön hallinnonalan tuottavuusmittauksen kehittämisprojektiin kuuluvassa työryhmässä yhdessä aktuaari Samuli Vilkmanin kanssa.

2.2.3.2 Koulutustoiminta

Ylioppilastutkinnon kehittäminen edellyttää tehtävänlaatijoiden ja arvostelijoiden jatkuvaa kouluttamista. Lautakunta järjesti äidinkielen sensoreille uuteen äidinkielen kokeeseen ja sen arviointiin perehdyttävää koulutusta. Uusiin reaaliaineiden kokeisiin liittyvää koulutusta järjestettiin elämäntiedon, filosofian, psykologian, historian ja yhteiskuntaopin, kemian, biologian ja maantiedon sensoreille. Lautakunta järjesti vuonna 2005 myös yhden kielikokeisiin liittyvän koulutustilaisuuden: syksyllä suomen, saksan, ranskan, venäjän ja espanjan jaosten jäsenet ja kokeiden laatijat perehtyivät menetelmään, jonka avulla laadittiin eurooppalaisen viitekehityksen taitotasoajattelun mukainen arviointi keväen 2004 kielikokeista.

Lautakunta on järjestänyt yhdessä Suomen Rehtorit ry:n kanssa tutkinnon toimeenpanoon liittyvää koulutusta jo vuodesta 1996 lähtien. Lokakuussa 2005 järjestettiin kolme koulutustilaisuutta, joissa teemoina olivat uusi laki ylioppilastutkinnon järjestämisestä, ainereaalikokeiden toimeenpano ja lautakunnan yleiset määräykset ja ohjeet. Koulutustilaisuudet järjestettiin Helsingissä, Oulussa ja Tampereella. SUREn kouluttajina toimivat rehtorit Jorma Lempinen ja Eira Kasper, jotka ovat myös ylioppilastutkintolautakunnan koulu yhteistyöryhmän jäseniä. Ylioppilastutkintolautakunnasta kouluttajina toimivat puheenjohtaja Aatos Lahtinen ja pääsihteeri Anneli Roman.

Ruotsinkielisten lukioiden rehtoreille kerrottiin tutkintoa koskevista uudistuksista Opetushallituksen ruotsinkielisen linjan vuosittaisilla neuvottelupäivillä.

Opetushallituksen ja ylioppilastutkintolautakunnan Tukholman-laivaseminaarissa 26.–28. huhtikuuta käsiteltiin ylioppilastutkinnon kehittämistä ja lukion uusien opetussuunnitelmien huomioon ottamista siinä. Seminaari oli tarkoitettu lukioiden rehtoreille.

Tutkintosihteeri Anneli Bäckman kävi kertomassa muun muassa sairauden ja vamman sekä luku- ja kirjoitushäiriön huomioon ottamisesta ylioppilastutkinnossa noin kymmenessä koulutustilaisuudessa. Kohderyhminä olivat lausuntojen laatijat sekä lukioissa tutkintoa toimeenpanevat henkilöt.

Lautakunta on osallistunut vuonna 2004 aloitettuun äidinkielen ylioppilaskokeen uudistamiseen (2007) liittyvään kaksipäiväiseen täydennyskoulutuskierrökseen ”Tekstitaidot äidinkielen opetussuunnitelmassa ja uudistuvassa ylioppilaskokeessa”. Koulutus on toteutettu yhteistyössä Opetushallituksen ja Äidinkielen opettajain liiton (ÄOL) kanssa. Vuonna 2005 tilaisuuksia oli kuusi. Koulutuspaikkakunnat olivat Seinäjoki, Jyväskylä, Tampere, Kuopio, Rovaniemi ja Helsinki. Kouluttajina olivat lautakunnan jäsenistä Pentti Leino ja Pirjo Sinko. Lisäksi Pirjo Sinko koulutti Lappeenrannan seudun äidinkielen opettajia uuteen kokeeseen Efekon tilaamana ja ohjasi helsinkiläisiä opettajia tekstitaidon tehtävien laadinnassa Helsingin kaupungin opetusviraston tilauksesta.

Äidinkielen ja suomi toisena kielenä -jaoksen jäsenet ja sensorit auttavat vuosittain Suomalaista Kirjallisuuden Seuraa ja Äidinkielenopettajainliittoa kokoamaan Ylioppilasaineita valikoiman, jota lukioissa käytetään laajasti abiturienttien oppimateriaalina. Ylioppilasaineita 2005 -valikoimaan kirjoittivat artikkelin Pirjo Sinko ja Erik Geber sekä useat sensorit. Lautakunta postitti julkaisun kaikille äidinkielen sensoreille.

Lautakunnan edustajat kävivät lisäksi luennoimassa ylioppilastutkintoon liittyvistä asioista eri yhteistyötahojen järjestämissä tilaisuuksissa. Aiheita olivat muun muassa ylioppilastutkinnon uudistukset ja tutkinnon käytännön toimeenpano, kokeiden arviointi sekä lukion opetussuunnitelmat ja ylioppilastutkinto.

2.2.3.3 Kansainvälinen toiminta

Yliopistojen valintamenettelyjä tutkivat professorit Fumihito Ikeda ja Makoto Suzuki Hokkaidon yliopistosta kävivät tutustumassa puheenjohtaja Aatos Lahtisen vieraina suomalaisen ylioppilastutkintoon 21.3.2005.

Pääsihteeri Anneli Roman osallistui pohjoismaisen arviointiverkoston kokoukseen Tukholmassa huhtikuussa.

Ylioppilastutkintolautakunta liittyi yhteisöjäseneksi eurooppalaisten kielitutkintoja järjestävien organisaatioiden yhteiseen järjestöön EALTA:han (The European Association for Language Testing and Assessment) ja lähetti edustajinaan lautakunnan jäsenen Leena Vaurion ja aktuaari Samuli Vilkmanin järjestön vuotuisen konferenssiin, joka järjestettiin kesäkuussa Vossissa Norjassa.

Tutkintosihteeri Markku Rytönen esitteli ylioppilastutkintoa Pietarin hallintoalueen koulutuskomitean delegaatiolle maaliskuussa Etelä-Suomen lääninhallituksessa ja Palestiinan opetusministeriön virkamiehille joulukuussa heidän ollessaan Helsinki Consulting Groupin vieraina.

2.2.4 Kustannusvastaavuuslaskelmat

Ylioppilastutkintolautakunnan koko toiminta on maksullista palvelutoimintaa. 6 218 043 euroa, tuloista 99,3 % oli julkisoikeudellisia ja loput liikeloudellisia tuloja.

Julkisoikeudelliset tulot, 6 175 157 euroa, olivat kokelaiden maksamia perusmaksuja ja koekohtaisia maksuja (99,1 %) sekä tarkistusarvostelumaksuja (0,2 %). Suurin kustannuserä olivat arvostelu- ja muut palkkiot, jotka olivat 54,1 % kaikista menoista. Muita oleellisia eriä olivat kanslian palkkakustannukset, koetehtävien painatukset, yo-tutkintorekisterin käyttö ja ylläpito, toimitilavuokrat, kuullunymmärtämiskokeiden äänitteiden valmistus ja postitus. Liikeloudellisia tuloja, yhteensä 42 886 euroa, saatiin lähinnä todistusjäljennöksistä, koesuoritusten kopioista, koulukohtaisista arvosanajakaumista ja julkisuuslain nojalla tilatuista kokeista. Kustannuksia olivat palkka-, palkkio- ja postituskulut sekä osuudet vuokrasta ja tarvikkeista.

KUSTANNUSVASTAAVUUSLASKELMA

	Julkisoikeudelliset suoritteet			Liiketaloudelliset suoritteet		
	2005	2004	2003	2005	2004	2003
TUOTOT	euroa	euroa	euroa	euroa	euroa	euroa
maksullisen toiminnan tuotot						
maksullisen toiminnan myyntituotot	6 174 707	6 207 407	5 900 344	42 886	35 852	37 199
maksullisen toiminnan muut tuotot	450					55
tuotot yhteensä	6 175 157	6 207 407	5 900 344	42 886	35 852	37 254
KUSTANNUKSET						
maksullisen toiminnan erilliskustannukset						
aineet, tarvikkeet ja tavarat	30 427	48 726	74 192			
henkilöstökustannukset	4 207 958	3 918 717	3 747 332	29 617	25 271	25 196
vuokrat	290 974	286 137	265 377			
palvelujen ostot	1 560 866	1 546 722	1 346 169	4 207	3 844	3 316
muut erilliskustannukset	81 393	76 367	77 074			
poistot	57 141	43 689	32 667			
korot (2,4 %*146 939 käyttöom:n keskim. jäännösarvo)	3 527	5 249	3 602			
erilliskustannukset yhteensä	6 232 286	5 925 607	5 546 413	33 824	29 115	28 512
KÄYTTÖJÄÄMÄ	-57 129	281 800	353 931	9 062	6 737	8 742
maksullisen toiminnan osuus yhteiskustannuksista	0	0	0			
aineet, tarvikkeet ja tavarat				202	314	403
vuokrat				1 933	1 843	1 441
osuus yhteiskustannuksista yhteensä				2 135	2 157	1 844
kokonaiskustannukset yhteensä	6 232 286	5 925 607	5 546 413	35 959	31 272	30 356
YLIJÄÄMÄ(+)/ ALIJÄÄMÄ(-)	-57 129	281 800	353 931	6 927	4 580	6 898

2.2.5 Henkisten voimavarojen hallinta ja kehittäminen

Suurimmasta osasta lautakunnan toimintaa vastaa sen sivutoiminen jäsenistö. Jäsenistön vastuulla on muun muassa kokeiden laadinta ja koesuoritusten arvostelu. Tutkinnon toimeenpanon organisoimista ja teknistä toteutusta sekä hallintoa ja yhteydenpitoa lukioihin hoitaa lautakunnan kanslia. Koska jäsenistö hoitaa tehtäviään oman toimensa ohella eikä sen osalta ole mahdollista suorittaa työajan seuranta, tarkastellaan tässä osiossa vain lautakunnan kansliaa.

Vuonna 2005 kansliassa työskenteli vakinaisesti päätoimisessa palvelussuhteessa 22 virkamiestä: pääsihteeri, 6 tutkintosihteeriä, tietohallintoasiantuntija, aktuaari, 2 rekisterinhoitajaa, 5 toimistosih- teeriä, kirjanpitäjä, logistikko, arkistonhoitaja, 2 atk-kirjoittajaa sekä vahtimestari. Henkilöstömäärä oli sama kuin edellisenä vuonna. Lisäksi kansliassa työskentelee vuosittain kiireisimpinä aikoina määräaikaista tuntipalkkaisia työntekijöitä. Vuonna 2005 heitä oli keväällä 10 ja syksyllä 6. Kansli- assa tehtiin vuonna 2005 yhteensä 23 henkilötyövuotta. Tuntipalkkaisten työntekijöiden osuus oli yhteensä yksi henkilötyövuosi. Kanslian esimiehenä toimi pääsihteeri Anneli Roman.

Vuonna 2005 kaikki vakinaiset virkamiehet työskentelivät kokoaikaisesti. Heistä 16 (72,7 %) oli naisia ja 6 (27,3 %) miehiä. Miesten osuus on viime vuosina kasvanut. Vuonna 2003 heitä oli 19 % henkilöstöstä. Vuoden 2005 lopussa henkilöstön keski-ikä oli 47,1 vuotta. Edellisestä vuodesta kes- ki-ikä laski 0,7 vuodella. Ikäluokittain suurin ryhmä olivat 55–59-vuotiaat, joiden osuus henkilo- stöstä oli 36,4 %. Yli 45-vuotiaiden osuus oli 63,6 %. Koko valtiolla henkilöstön keski-ikä oli vuon- na 2004 42,9 vuotta. Henkilöstön koulutustasoindeksi oli kansliassa 5,2 eli sama kuin koko valtion henkilöstöllä vuonna 2004. Ylempi korkeakoulututkinto oli 45,5 %:lla henkilöstöstä.

Vuonna 2005 tehdyn työajan osuus säännöllisestä vuosityöajasta oli 79,7 %. Koulutuksen, vuosilo- mien, sairauspoissaolojen ja muun ei tehdyn työajan osuus oli 20,3 %. Henkilöstön työvoimakus- tannukset olivat 878 978 euroa.

Vuonna 2005 sairauspoissaoloja kertyi 16,1 työpäivää henkilötyövuotta kohti. Edellisvuoteen ver- rattuna luku kasvoi 4,1 työpäivällä. Pienessä virastossa yksi tai muutama pitkä sairauspoissaolo nostaa keskimääräiset luvut korkeiksi. Sairauspoissaolojen määrään vaikuttaa myös henkilöstön ikäjakauma. Koko valtiolla sairauspoissaoloja kertyi vuonna 2004 8,8 työpäivää henkilötyövuotta kohti. Lautakunta sopii työterveyshuollon toimintasuunnitelmasta vuosittain työterveyshuollosta vastaavan Medivire Työterveyspalvelut Oy:n kanssa. Työterveyshuolto kattaa ehkäisevän ja työky- kyä ylläpitävän toiminnan sekä sairaanhoidon. Medivire teki kansliassa työpaikkaselvityksen eli työterveyshuoltolain mukaisen työpaikkakäynnin huhtikuussa.

Henkilöstön osaamisesta ja voimavaroista huolehtiminen ja niiden kehittäminen on erityisen tärkeää toteutettavia tutkinnon uudistuksia sekä henkilöstön ikärakennetta ajatellen. Vuonna 2005 koulutuk- seen käytettiin 3,9 työpäivää henkilötyövuotta kohti. Edellisvuoteen verrattuna koulutukseen käytet- ty työaika pysyi samalla tasolla.

Henkilöstön työtyytyväisyyttä ja työhyvinvointia on seurattu säännöllisin väliajoin työterveyshuol- lon tekemien kartoitusten avulla. Viimeksi työyhteisön tilaa tutkittiin kesäkuussa 2004, jolloin työ- terveyshuolto haastatteli työyhteisön jäsenet ryhmissä ja teki BBI-uupumusriskikartoituksen. Sen perusteella tilanne oli työyhteisön tasolla normaali.

Työtyytyväisyyttä on pyritty edistämään järjestämällä koko henkilöstölle vuosittain kaksi työyhtei- sön kehittämispäivää. Vuonna 2005 järjestettiin yksi kehittämispäivä yhteistyössä työterveyspsyko-

logien kanssa. Toisena kehittämispäivänä henkilöstö osallistui Helsingin Pelastusliiton paloturvallisuuskoulutukseen.

Työsuojelutoimikunta kokoontui vuoden aikana kuusi kertaa. Se muun muassa suunnitteli työyhteisön kehittämispäivät ja toteutti henkisen kuormittumisen kartoituksen, joka on osa lakisääteistä työn haittojen ja vaarojen selvittämistä, sekä seurasi muutenkin työyhteisön hyvinvointia. Työsuojelutoimikunnan laatima pelastussuunnitelma valmistui helmikuussa. Luottamusmiehet ja työsuojeluvaltuutettu kävivät vuotuiset palautekeskustelut lautakunnan puheenjohtajan ja kanslian esimiehen kanssa. Maaliskuussa Uudenmaan työsuojelupiiri teki kansliassa työsuojelutarkastuksen (julkishallinnon hanketarkastus).

Työkunnan edistämiseksi lautakunta kustansi henkilöstölle kymmenen käsittelykertaa sisältäneen hieronnan. Henkilöstön liikuntaharrastuksia tuettiin tarjoamalla liikuntaseteleitä. Virkistystoimikunta järjesti henkilöstölle kesäretken Porvooseen. Vuoden 2005 virkistystoimintaan sisältyi myös yhteinen joulujuhla.

Kanslian henkilöstöä koskeva sopimus uudesta palkkausjärjestelmästä tuli voimaan 1.3.2005.

Kanslian henkilöstöä kuvaavia tunnuslukuja			
	2003	2004	2005
Henkilöstömäärä	21	22	22
Henkilötyövuodet (htv)	22	23	23
Miehiä %	19,0	22,7	27,3
Naisia %	81,0	77,3	72,7
Keski-ikä	47,0	47,8	47,1
Yli 45-vuotiaiden osuus %	57,2	59,1	63,6
Koulutustasoindeksi (1–8)	5,2	5,2	5,2
Lähtövaihtuvuus %*	0,0	14,3	4,5
Tulovaihtuvuus %*	4,8	14,3	9,0
Sairauspoissaolopäivät (työpäivää/htv)	7,3	12,0	16,1

* Ei sisällä määräaikaista henkilöitä.

Työvoimakustannukset vuonna 2005		Henkilöstöinvestoinnit vuonna 2005 (€/htv)	
Palkkasumma	724 863 €	Koulutus ja osaamisen kehittäminen*	1 033
Tehdyn työajan palkat	542 557 €	Työtyytyväisyyden edistäminen	215
Osuus palkkasummasta	74,8 %	Työkunnan edistäminen	205
		Työterveyshuolto	576
		Yhteensä	2 029
Välilliset työvoimakustannukset	336 421 €		
Osuus tehdyn työajan palkoista	62,0 %		
Työvoimakustannukset yhteensä	878 978 €	Henkilöstön arvo	8 417 810 €

* Sisältää myös koulutusajan palkat.

2.3 Tulostanalyysi ja päätelmät

Ylioppilastutkintolautakunnan keskeiset tavoitteet kertomusvuodelle olivat ylioppilastutkinnon toimeenpano sekä siihen liittyvät kehittämistoimet. Myös lautakunnan pitkän aikavälin tavoitteena on ylläpitää valmiutta panna toimeen ylioppilastutkinto ennalta tarkalleen määrittelemättömälle joukolle ylioppilaskokelaita sekä kehittää tutkintoa. Molemmat kertomusvuoden tavoitteet saavutettiin. Erityisen haasteen tutkinnon toimeenpanolle asetti vuoden alusta valinnaisemmaksi muuttunut tutkintorakenne. Tutkinnon läpivienti sujui suunnitelmien mukaan. Tutkintoon ilmoittautui 78 546 henkilöä suorittamaan 219 259:ää koetta.

Vuosi 2005 oli kiireinen tutkinnon kehittämisen osalta. Vuoden aikana kehitettiin tutkinnon rakennetta, eri kokeita ja tutkinnon käytännön toimeenpanoa. Tutkinnon aktiivisen kehittämisen johdosta myös jäsenistön ja kokeet järjestävien koulujen rehtorien kouluttaminen vaati merkittävää panostusta. Asetetut kehittämistavoitteet saavutettiin. Kehittämisen kannalta merkittävimmät yksittäiset haasteet olivat uuden tutkintorakenteen käyttöönotto, vuonna 2007 alkavien reaaliaineiden kokeiden valmistelu sekä lautakunnan uuden tietojärjestelmän käyttökuntoon saattaminen kireässä aikataulussa.

Lautakunnan pääasiallinen tulonlähde ovat kokelaiden maksamat koe- ja tutkintokertakohtaiset ilmoittautumismaksut. Maksut pysyivät ennallaan, joten ilmoittautumismäärien ollessa hieman edellistä vuotta pienemmät laskivat myös lautakunnan tulot. Toisaalta työmäärän väheneminen pienensi jonkin verran menoja.

Ylioppilastutkinto on Suomen koulutusjärjestelmän keskeinen elementti. Se antaa yleisen korkeakoulukelpoisuuden, ja se on lukiokoulutuksen pysyvä ja tärkeä arviointiväline. Tutkinto siinänsä on perinteikäs instituutio, ja vaikka lautakunta on virastona pieni, sen toiminta on yhteiskunnallisesti merkittävää. Vuonna 2005 eniten huomiota herätti käyttöön otettu uusi, vapaamuotoisempi tutkintorakenne.

3. Talousarvion toteutumisen analyysi

Ylioppilastutkintolautakunta on opetusministeriön alainen virasto, joka on nettobudjetoitu tulopuolelle. Lautakunnan nettotulot talousarviotilille 122943 olivat 9 372,33 euroa, joten tuloarvio 8 000 euroa ylittyi 1 372,33 eurolla. Kuitenkin toiminnan toteutuneet bruttotulot olivat 6 218 043 euroa eli 68 957 euroa pienemmät kuin talousarvion bruttotulot 6 287 000. Tämä johtui ylioppilastutkinnon kokeisiin osallistuneiden määrän vähenemisestä. Vastaavasti bruttomenotkin pienenivät noin 70 000 eurolla. Vuoteen 2004 verrattuna bruttotulot ja -menot pienenivät noin 25 000 euroa.

Ylioppilastutkintolautakunnan talousarvion toteuma 2005						
Tulot	Toteuma 2005		Arvio 2005		Ero	
	Tutkintomaksut	6 165 307 €	(99,1 %)	6 240 000 €	(99,2 %)	-74 693 €
Tarkistusarvostelumaksut	9 400 €	(0,2 %)	11 500 €	(0,2 %)	-2 100 €	(0,0 %)
Todistusjäljennöstulot	14 425 €	(0,2 %)	11 500 €	(0,2 %)	2 925 €	(0,0 %)
Muut tulot	28 911 €	(0,5%)	24 000 €	(0,4%)	4 911 €	(0,1%)
yhteensä	6 218 043 €		6 287 000 €		-68 957 €	
Menot	Toteuma 2005		Arvio 2005		Ero	
	Palkkiot	3 358 597 €	(54,1 %)	3 179 070 €	(50,6 %)	179 527 €
Palkat	878 978 €	(14,2 %)	903 575 €	(14,4 %)	-24 597 €	(-0,2 %)
Muut menot	1 971 096 €	(31,7 %)	2 196 355 €	(35,0 %)	-225 259 €	(-3,3 %)
yhteensä	6 208 671 €		6 279 000 €		-70 329 €	
nettobudjetoitavat tulot valtiolle	9 372 €		8 000 €		1 372 €	

Yli 99 prosenttia ylioppilastutkintolautakunnan tuloista koostuu kokelaiden maksamista koe- ja tutkintokertakohtaisista osallistumismaksuista. Osallistumismaksut eivät muuttuneet vuodeksi 2005.

Ylioppilastutkintomaksut vuosina 2003–2005			
	2003	2004	2005
Perusmaksu*	18,50 € & 20,00 €	20,00 €	20,00 €
Koekohtainen maksu*	18,50 € & 21,00 €	21,00 €	21,00 €
Maksu erivapauskielikokeesta**	25,00 €	25,00 €	

*Perusmaksua ja koekohtaista maksua nostettiin syksyn 2003 tutkintoon.

**Viimeiset kielten erivapauskokeet järjestettiin kevään 2004 tutkinnossa.

Ylioppilastutkintolautakunnan tulot ja menot 2003–2005**Tulot**

	2003	2004	2005
Tutkimomaksut	5 888 742 € (99,2 %)	6 197 205 € (99,2 %)	6 165 307 € (99,1 %)
Tarkistusarvostelumaksut	11 603 € (0,2 %)	10 202 € (0,2 %)	9 400 € (0,2 %)
Todistusjäljennöstulot	11 539 € (0,2 %)	13 221 € (0,2 %)	14 425 € (0,2 %)
Muut tulot	25 715 € (0,4 %)	22 631 € (0,4 %)	28 911 € (0,5 %)
yhteensä	<u>5 937 599 €</u>	<u>6 243 259 €</u>	<u>6 218 043 €</u>

Menot

	2003	2004	2005
Palkkiot	2 989 736 € (53,7 %)	3 117 201 € (50,0 %)	3 358 597 € (54,1 %)
Palkat	782 792 € (14,1 %)	826 787 € (13,3 %)	878 978 € (14,2 %)
Muut menot	1 792 839 € (32,2 %)	2 291 255 € (36,7 %)	1 971 096 € (31,7 %)
yhteensä	<u>5 565 367 €</u>	<u>6 235 243 €</u>	<u>6 208 671 €</u>

Lautakunta on saanut opetusministeriöltä yleissivistävän koulutuksen kehittämismäärärahaa (4040294025) tietojärjestelmän kehittämistä varten 300 000 euroa. Edelliseltä vuodelta siirtyi 17 650 euroa, ja äidinkielen mallikokeiden ja arvosteluohjeiden laatimista ja valmistamista varten saatiin 22 350 euroa, joten yhteensä lautakunta sai 340 000 euroa. Tietojärjestelmän kehittämiseen käytettiin 318 886 euroa ja äidinkielen mallikokeisiin 21 114 euroa, yhteensä 340 000 euroa.

Opetusministeriön ylioppilastutkintolautakunnalle myöntämät kehittämismäärärahat

	2003	2004	2005
Tietojärjestelmän uudistaminen	528 000 €	513 374 €	300 000 €
Reaaliaineiden mallikokeet		10 000 €	
Äidinkielen mallikokeet			22 350 €
yhteensä	<u>528 000 €</u>	<u>523 374 €</u>	<u>322 350 €</u>

4. Sisäisen valvonnan arviointi

Ylioppilastutkintolautakunnan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan tavoitteena on tunnistaa lautakunnan toiminnan keskeiset riskit ja estää niitä toteutumasta. Sisäinen valvonta ja riskienhallinta järjestetään sitä koskevan lainsäädännön ja valtion tilivelvollisuus uudistuksen edellyttämällä tavalla.

Lautakunnan johdon valvontavastuu ja valvontatehtävät on säännelty lautakuntaa koskevissa säännöksissä, lautakunnan ohjesäännössä ja opetusministeriön taloussäännössä. Ylioppilastutkintolautakunta on opetusministeriön alainen virasto, ja valtion taloushallinnon organisaatiossa se on opetusministeriön maksupiste. Keskeisenä seurantamenetelmänä toimii opetusministeriön lautakunnan kanssa vuosittain käymä tulosneuvottelu, jonka pohjalta laaditaan tulossopimus.

Opetusministeriö suoritti vuonna 2004 lautakunnassa sisäisen tarkastuksen.

Tulosneuvottelun ja toimitetun sisäisen tarkastuksen perusteella lautakunta arvioi, että sisäinen valvonta ja siihen kuuluva riskienhallinta täyttävät talousarvioasetuksen 69 §:ssä säädetyt tavoitteet.

5. Allekirjoitukset

Ylioppilastutkintolautakunta vahvistaa tämän toimintakertomuksen vuodelta 2005.

Helsingissä 13. maaliskuuta 2006

Puheenjohtaja

Aatos Lahtinen

Pääsihteeri

Anneli Roman

Ylioppilastutkintolautakunta

Ylioppilastutkinnon johtamisesta ja järjestämisestä sekä muista tutkinnon toimeenpanoon liittyvistä tehtävistä vastaa ylioppilastutkintolautakunta, johon opetusministeriö on nimittänyt vuosiksi 2004–2006 puheenjohtajan ja tarpeellisen määrän muita jäseniä yliopistojen ja korkeakoulujen sekä Opetushallituksen esityksestä. Lautakunnan nimittäminen on kirjattu lukiolakiin.

Vuonna 2005 lautakunnassa oli 39 jäsentä. Lautakunnan puheenjohtajaksi opetusministeriö on nimennyt vuosiksi 2004–2006 professori Aatos Lahtisen sekä jäseniksi seuraavat henkilöt: professori Timo Airaksinen, yliopistonlehtori Monica von Bonsdorff, ylitarkastaja Pekka Elo, opetusneuvos Erik Geber, opetusneuvos Lea Houtsonen, yliopistonlehtori Taina Hämäläinen, yliopistonlehtori Ritva Jauhiainen, kielikoulutuskeskuksen johtaja Taina Juurakko-Paavola, professori Jyrki Kallio-koski, professori Lasse Kannas, professori Juha Kinnunen, professori Leena Kirstinä, lehtori Nina Korimo-Girod, tutkija Kaija Kärkkäinen, professori Jari Lavonen, yliopistonlehtori Arto Lehmuskallio, professori Pentti Leino, professori Sari Lindblom-Ylänne, professori Juhani Lokki, professori Olli Martio, dosentti Heikki Mikkeli, opetusneuvos Marja Montonen, professori Katariina Mustakallio (sai eron 22.12.2005), yliopistonlehtori Eevi Nivanka, yliopistonlehtori Ingegerd Nyström, dosentti Jorma Paranko, dosentti Kirsti Peitsara, tutkija Pasi Pirttisaari, opetusneuvos Kalevi Pohjala, professori Heikki Saarinen, professori Risto Saarinen, yliopistonlehtori Kerstin Salminen, professori Pekka Sammallahti, yliopistonlehtori Päivi Sihvonen, opetusneuvos Pirjo Sinko, yliopettaja Kyösti Tarvainen, lehtori Jukka Valjakka ja yliopistonlehtori Leena Vaurio.

Lautakunta on valinnut varapuheenjohtajiksi vuosiksi 2004–2006 opetusneuvos Kalevi Pohjalan ja dosentti Kirsti Peitsaran.

Lautakunnalla on oikeus ottaa koesuoritusten arvostelua ja koetehtävien laadintaa varten apujäseniä. Vuonna 2005 arvostelutyöhön osallistuvia apujäseniä oli 327.

Kokoukset vuonna 2005

Lautakunta piti 7 yleiskokousta. A-valiokunta, jonka muodostavat äidinkielen, matematiikan ja reaaliaineiden edustajat, kokoontui 8 kertaa. Kielivaliokunta, johon kuuluvat toisen kotimaisen kielen, vieraiden kielten sekä suomi ja ruotsi toisena kielenä -kokeen edustajat, kokoontui 31 kertaa. Lautakunta asetti lisäksi seuraavat valiokunnat ja työryhmät:

	kokouksia
työvaliokunta	4
äidinkielen kokeen kehittämistyöryhmä	1
matematiikan kokeen kehittämistyöryhmä	8
reaaliaineiden kokeiden seuranta- ja kehittämistyöryhmä	3
kielikokeiden kehittämistyöryhmä	2
lukivaliokunta	2
- käsiteltyjä tapauksia 2 145	
lääkärintodistusvaliokunta	2
- käsiteltyjä tapauksia 1 650	
vieraskielisten kokelaiden puoltolauseita käsittelevä valiokunta	2
- käsiteltyjä tapauksia 620	
kuullunymmärtämiskokeen häiriöitä käsittelevä valiokunta	2
optisten lomakkeiden tarkistusvaliokunta	2
jälkitutkimustyöryhmä	-
palkkiotyöryhmä	1
kouluyhteistyöryhmä	3
ylioppilastutkintolautakunnan ja Opetushallituksen yhteistyöryhmä	2
uuden palkkausjärjestelmän arviointi- ja kehittämisryhmä	1

Jokaisella ylioppilastutkintoon sisältyvällä oppiaineella on oma jaoksensa. Ainejaokset pitivät yhteensä 443 kokousta.

Lautakunnan päätökset ja lausunnot vuonna 2005

Lautakunta teki hakemusten perusteella päätöksiä seuraavasti:

Lautakunnan tekemät päätökset vuonna 2005	
sairaita ja vammaisia kokelaita koskevia erityisjärjestelypäätöksiä	323
kuulovammaisia kokelaita koskevia päätöksiä	52
lukihäiriöisiä kokelaita koskevia erityisjärjestelypäätöksiä	321
yksittäisiä kokelaita koskevia päätöksiä	599
osallistumisoikeutta koskevia päätöksiä	15
tutkimuspyyntöjä koskevia päätöksiä	9
julkaisupyyntöjä koskevia päätöksiä	24
tarkistusarvostelupäätöksiä	222
yhteensä	1565

Lukioille lähetettiin yhteensä 21 tutkinnon järjestämiseen liittyvää kirjettä.

Yksittäisille lukioille lähetettyjä erilaisia huomautuksia oli 131. Ne koskivat mm. puutteellisesti suoritettua alustavaa arvostelua, arvostelulomakkeiden täyttämistä ja koesuoritusten lähettämistä.

Pyydettyjä todistusjäljennöksiä kirjoitettiin 704, todistusten ruotsin- ja englanninkielisiä käännöksiä 199, rekisteriotteita 10 ja todistuksia korkeakoulukelpoisuudesta 20.

Tutkinnon jälkeen tehtyjä koesuoritusten kopiopyyntöjä oli 164 ja suoritusten näyttöpyyntöjä 8.

Lukiot tilasivat koulukohtaisia arvosanjakaumia kevään ja syksyn tutkinnoista yhteensä noin 700.

Lautakunta antoi opetusministeriölle yhteensä kuusi lausuntoa ja muuta selvitystä:

Lausunto luonnoksesta laiksi ylioppilastutkinnon järjestämisestä (1.4.2005)

Lausunto Valtionhallinnon yhteiset IT-palvelut -muistiosta (5.9.2005)

Lausunto Tietohallinnon koordinoinnin edellyttämä toimivalta -muistiosta (5.9.2005)

Lausunto yliopistojen yhteishakutyöryhmän muistiosta ja sen ehdotuksista (13.9.2005)

Lausunto ylioppilastutkintoa koskevasta asetuseronnoksesta (2.11.2005)

Arvio lukioiden työaikojen siirtämisen vaikutuksista ylioppilastutkinnon järjestämiseen (6.5.2005)

Lautakunta antoi lisäksi seuraavat muut lausunnot ja selvitykset:

Selvitys ja lausunto eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle kantelun johdosta, joka koski lukihäiriön huomioon ottamista ylioppilastutkinnossa (22.3.2005)

Selvitys eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle ylioppilastutkintotodistuksen antamista koskevan kantelun johdosta (25.4.2005)

Selvitys oikeuskanslerille kantelun johdosta, joka koski ylioppilastutkinnon tulostietojen luovuttamista (17.5.2005)

Lausunto Helsingin hallinto-oikeudelle valituksen johdosta, joka koski ylioppilastutkinnon tulostietojen luovuttamista (9.8.2005)

Selvitys eduskunnan oikeusasiamiehen kanslian notaarille kantelun johdosta, joka koski kokelaan ilmoittautumista matematiikan kokeeseen (21.9.2005)

Selvitys eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle lukihäiriöisten kokelaiden kohtelua koskeva kanta kantelusta (15.11.2005)

Selvitys ja lausunto eduskunnan apulaisoikeusasiamiehelle kantelun johdosta, joka koski ylioppilastutkinnon tulostietoihin tutustumista (29.11.2005)

Yhteystiedot

Ylioppilastutkintolautakunta

Postiosoite	PL 50 00581 HELSINKI
Käyntiosoite	Suvilahdenkatu 10 B 00580 HELSINKI
Puhelin	(09) 773 801
Faksi	(09) 762 274
Sähköposti	etunimi.sukunimi@ylioppilastutkinto.fi
Internet	www.ylioppilastutkinto.fi